

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора, завідувача кафедри гуманітарних дисциплін
Дунайського інституту Національного університету
«Одеська морська академія»

Желяскова Василя Яковича

на дисертаційну роботу **БЛІНОВСЬКОЇ Ренати Ігорівни** на тему
**«Формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської
галузі засобами цифрових технологій»**, подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Дисертаційне дослідження Бліновської Ренати Ігорівни присвячене вирішенню актуальної науково-прикладної проблеми – формуванню професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі засобами цифрових технологій. Вибір теми зумовлений комплексом взаємопов'язаних чинників глобального, галузевого та освітнього характеру.

Глобалізація міжнародного торговельного судноплавства та євроінтеграційний курс України детермінують принципово нові вимоги до рівня іншомовної підготовки фахівців морського профілю. Безпечне й ефективне функціонування морського флоту в умовах полікультурних екіпажів безпосередньо залежить від здатності фахівців до вільного іншомовного спілкування в рамках суворо регламентованого галузевого дискурсу. Міжнародна морська організація (ІМО) закріпила цю вимогу в системі ключових конвенцій: Міжнародній конвенції STCW 1978 р. (з Манільськими поправками 2010 р.), COLREG-72, MARPOL 73/78, ISM Code та Типовому курсі ІМО 3.17 «Maritime English», які виступають обов'язковими стандартами підготовки моряків у всьому світі.

На національному рівні зазначений виклик знайшов відображення у Законах України «Про освіту» (2017) та «Про вищу освіту» (2014), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, Морській доктрині України до 2035 року, Законі «Про застосування англійської мови в Україні» (2024), а також у нормах Постанови КМУ № 1499 (від 30.12.2022) щодо сертифікації командного складу морських суден. Синергія цих документів визначає

іншомовну підготовку морських фахівців як стратегічний пріоритет державної освітньої політики.

Цифрова трансформація освітнього простору створює принципово нові можливості для вирішення зазначеної проблеми: інтерактивні платформи, VR-тренажери та спеціалізовані LMS-системи дозволяють моделювати реальні комунікативні ситуації на борту судна та забезпечувати імерсивне, автономне й персоналізоване навчання. Разом з тим педагогічна наука ще не виробила системних підходів до проектування та впровадження таких середовищ у практику морських закладів вищої освіти. Обрана тема дослідження є, таким чином, своєчасною, науково значущою і практично затребуваною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Дисертація Р. І. Бліновської є завершеним, внутрішньо несуперечливим і самостійним науковим дослідженням. Логіка побудови роботи підпорядкована чітко сформульованій меті та чотирьом взаємопов'язаним завданням, що послідовно вирішуються в кожному з розділів.

Достовірність результатів забезпечується: широкою джерельною базою – у роботі опрацьовано значний масив вітчизняної та зарубіжної філософської, психолого-педагогічної, лінгводидактичної й галузевої літератури; комплексним застосуванням взаємодоповнювальних методів – теоретичних (системний аналіз, синтез, індукція і дедукція, концептуальне моделювання) та емпіричних (педагогічне спостереження, анкетування, тестування, формувальний експеримент, методи математичної статистики); репрезентативністю вибірки є достатньою для забезпечення статистичної значущості результатів.

Критеріальний апарат оцінювання сформованості досліджуваної компетентності охоплює чотири взаємодоповнювальні критерії: мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, когнітивно-комунікативний та особистісно-рефлексивний. Кожний критерій оцінюється за чотирирівневою шкалою (низький, середній, достатній, високий), що відповідає сучасним стандартам педагогічного вимірювання. Для діагностики здобувачкою залучено верифіковані психологічні методики.

Переконливим підтвердженням достовірності висновків слугують кількісні результати формувального етапу експерименту. Зокрема, за когнітивно-комунікативним критерієм частка здобувачів із високим рівнем

сформованості компетентності в ЕГ після завершення навчального впливу становила 44,37 % на противагу 27,45 % у КГ. Отримані дані пройшли математично-статистичне опрацювання, що унеможливило їхнє суб'єктивне тлумачення та підтверджує об'єктивність висновків.

Наукова новизна та теоретичне значення результатів дослідження

Наукова новизна дисертаційного дослідження визначається сукупністю теоретичних і методичних положень, які отримали авторське обґрунтування та є самостійним науковим внеском.

Зокрема, авторкою: теоретично обґрунтовано та експериментально верифіковано структурно-функціональну модель формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі засобами цифрових технологій, яка складається з чотирьох інтегрованих і взаємозумовлених блоків: цільового (стратегічна мета, детермінована соціальним замовленням та міжнародними стандартами), змістово-методологічного (завдання, закономірності, наукові підходи та принципи навчання), процесуально-діяльнісного (методичне забезпечення, зокрема VR-тренажери, вебінари, відеоконференції та LMS-системи) та рефлексивно-оцінювального (діагностичний інструментарій) та побудована на засадах компетентнісного, контекстного, особистісно-діяльнісного та інформаційного підходів; виявлено та науково обґрунтовано комплекс організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність запропонованої моделі: активне використання засобів цифрових технологій (платформ мікронавчання, алгоритмічної адаптації на засадах гейміфікації та інтервального повторення); побудова інформаційно-освітнього середовища на базі LMS; забезпечення різнорівневого діалогового навчання; створення системи індивідуального педагогічного супроводу; впровадження інструментів штучного інтелекту для симуляції автентичного іншомовного спілкування та автоматизованої фонетичної корекції; визначено критерії, показники та рівні (низький, середній, достатній, високий) сформованості професійної іншомовної компетентності майбутніх фахівців морських спеціальностей як самостійний вимірювальний конструкт.

Здобувачкою уточнено та поглиблено: зміст поняття «професійна іншомовна компетентність фахівців морської галузі» як інтегральної характеристики особистісних і фахових якостей, що передбачає вільне оперування іншомовними галузевими дискурсами (зокрема типовими курсами

ІМО), управління ними та використання метадискурсу в реальній і змодельованій комунікативній ситуації; поняття «цифрові технології» у контексті морської освіти – як комплекс інструментів дистанційного та змішаного навчання, інтегрованих у галузеве освітнє середовище.

Теоретичне значення дослідження полягає у розширенні категоріального апарату педагогіки вищої школи, поглибленні наукового знання щодо дидактичного потенціалу цифрових інструментів у галузевій іншомовній підготовці, а також у формуванні теоретичних засад проєктування інформаційно-освітнього середовища морських ЗВО в умовах змішаного та дистанційного навчання.

Практичне значення отриманих результатів

Практична цінність дисертаційного дослідження Р. І. Бліновської визначається доведенням теоретичних положень до рівня конкретних методичних розробок, готових до безпосереднього тиражування в освітньому процесі. Ключовим прикладним результатом є авторський елективний курс «Технологія формування іншомовної професійної компетентності фахівців морської галузі», апробований у реальних умовах закладу вищої морської освіти.

Розроблений навчально-методичний комплекс охоплює: робочі програми та лекційні й практичні матеріали; тестові завдання у середовищі Moodle (у тому числі тест з професійної термінології ESP, стандартних морських комунікативних фраз SMCP та граматичних конструкцій офіційної морської документації); спеціалізований англomовний тезаурус; віртуальні кейси, що відтворюють реальні комунікативні ситуації на борту судна (на матеріалі модуля «Bulk Cargo Carriers», розділів «Tankers and Their Cargoes» тощо). Зазначений комплекс може бути широко використаний у закладах вищої морської освіти різних форм власності, а також у системі підвищення кваліфікації плавскладу та науково-педагогічних працівників профільних установ.

Запропоновані цифрові рішення сприяють гармонізації національної морської освіти з міжнародними стандартами ІМО, розвиткові автономності здобувачів та забезпеченню конкурентоспроможності випускників на глобальному ринку праці.

Структура та загальна характеристика змісту дисертації

Дисертація має чітку й логічно вмотивовану структуру, що відповідає загальноприйнятим вимогам до кваліфікаційних наукових праць рівня доктора філософії. Робота складається з анотацій (українською та англійською мовами), переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 250 сторінок основного тексту.

У вступі чітко сформульовано проблему дослідження, обґрунтовано його актуальність, визначено мету, чотири завдання, об'єкт і предмет. Наукова новизна розкрита з дотриманням стандартної структури («вперше», «уточнено», «набуло подальшого розвитку»). Висвітлено теоретичне й практичне значення, методологічні підходи, а також особистий внесок здобувачки. Відомості про апробацію результатів свідчать про достатню публічну перевірку положень дослідження.

Погоджуємося з логікою викладення матеріалу першого розділу дисертації – «Теоретичні засади формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі засобами цифрових технологій» відзначається ґрунтовним аналізом категоріально-дефінітивного поля дослідження. Суттєвим досягненням розділу є системна класифікація цифрових інструментів іншомовного навчання – VR-тренажерів, інтерактивних платформ, LMS-систем – та характеристика їхнього дидактичного потенціалу. Розділ демонструє широку орієнтацію здобувачки у вітчизняному й зарубіжному дискурсі педагогіки вищої школи та морської лінгводидактики.

Другий розділ «Технологічне забезпечення процесу формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі» присвячений проектуванню структурно-функціональної моделі. Авторка переконливо доводить, що розроблена модель є відкритою та самокерованою педагогічною системою, а не статичною схемою. Значною перевагою розділу є детальне теоретико-методичне обґрунтування дидактичного потенціалу платформи Moodle: здобувачка показує, що ця LMS може функціонувати не лише як система тестування, а як повноцінне середовище для онлайн-семінарів (проблемних і дискусійних), програмованого навчання та відпрацювання галузевих мовленнєвих ситуацій за допомогою інтерактивних кейсів. Переконливо обґрунтовано чотири організаційно-педагогічні умови формування досліджуваної компетентності.

Третій розділ «Експериментальна перевірка дієвості структурно-функціональної моделі формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі в умовах цифровізації» розкриває діагностичний апарат і методологію формувального педагогічного експерименту. Здобувачка впевнено оперує методами психолого-педагогічної діагностики, чітко аргументує вибір кожної методики, детально описує перебіг констатувального та формувального етапів експерименту. Особливо варто відзначити практичну імплементацію елективного курсу та наявність розробленого авторського контрольного-діагностичного інструментарію (Progress Test: Maritime English), що демонструє вміння поєднання теоретичних і прикладних складників дослідження. Порівняльний аналіз результатів ЕГ і КГ переконливо підтверджує педагогічну ефективність авторської методичної системи.

Висновки дисертації відповідають поставленим завданням та логічно завершують теоретичне, методичне та практичне дослідження, що характеризується як науковою, так і практичною значущістю.

Повнота відображення результатів у публікаціях

Заслуговує схвалення географія і повнота висвітлення основних результатів дисертаційного дослідження, що достатньо відображені в авторських публікаціях. Здобувачка є автором (і співавтором) 10 наукових праць, серед яких: 6 статей у наукових фахових виданнях України; 1 стаття у виданні, що індексується в міжнародній наукометричній базі Scopus; 2 матеріали науково-практичних конференцій; 1 навчально-методичний посібник. Тематика публікацій відповідає змісту дисертації, а публікація у виданні Scopus підтверджує міжнародне визнання наукового доробку здобувачки.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Бліновської Ренати Ігорівни на тему «Формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі засобами цифрових технологій» виконана згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України. Текст дисертації викладено державною мовою, логічно та послідовно.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих Р. І. Бліновської результатів, слід назвати деякі **дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:**

по-перше, з огляду на актуальність досліджуваної проблеми здобувачка, намагаючись якомога повніше представити науковців, що займалися проблематикою дослідження, захопилася «переліком прізвищ» дослідників, що подекуди ускладнює сприйняття тексту;

по-друге, описуючи впровадження інноваційних засобів, зокрема VR-тренажерів та імерсивного середовища, на нашу думку, авторці варто було б навести більше конкретних прикладів того, як саме технічні сценарії симуляцій адаптуються під суто лінгвістичні та комунікативні цілі на заняттях;

по-третьє, аналізуючи LMS-системи та інтерактивні платформи, авторка зосереджується переважно на їхніх загальних дидактичних перевагах, але вважаємо, що у роботі *немає* чіткого розмежування засобів, що є найефективнішими для формування загальномовної компетентності (General English), та засобів, оптимальних для вузькогалузевої підготовки (Maritime English) й опанування судової документації та стандартних морських фраз SMCP. Переконані, що така диференціація надала б методичним рекомендаціям більшої конкретики та операційності;

по-четверте, у третьому розділі здобувачка вдало застосовує стандартизовані методики, проте у тексті дисертації бракує рефлексії щодо процедури адаптації цих загальнопсихологічних опитувальників до специфіки морського закритого колективу, що характеризується особливими соціально-психологічними та гендерними характеристиками. На нашу думку таке обґрунтування верифікації психометричних властивостей методик на визначеній вибірці посилило б методологічну складову дослідження.

Висловлені зауваження мають здебільшого рекомендаційний і дискусійний характер та не знижують загальної наукової та практичної цінності дисертаційного дослідження. Вони свідчать про перспективність обраного наукового напрямку і можуть стати основою для подальших наукових розвідок здобувачки.

Загальний висновок

Цілісний аналіз дисертації Бліновської Ренати Ігорівни на тему «Формування професійної іншомовної компетентності фахівців морської галузі засобами цифрових технологій» та аналіз наукових публікацій за темою дослідження дають підстави зробити висновок, що дисертація є завершеним та самостійно виконаним науковим дослідженням, що має концептуальну основу, наукову новизну, теоретичне та практичне значення, а також робить внесок у розвиток професійної освіти; містить нові, раніше не досліджені, науково обґрунтовані результати, що дали змогу авторці здійснити комплексне вирішення важливої наукової проблеми.

Усе вищевикладене дає підстави зробити висновок, що кваліфікаційна наукова праця відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка, Бліновська Рената Ігорівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувача кафедри гуманітарних дисциплін
Дунайського інституту Національного
університету «Одеська морська академія»

Василь ЖЕЛЯСКОВ

27 квітня 2026 року

Згідно професора Бліновської Р.І. засвідчує
срахівець ДІНУОБІА - Оксана Козетова

